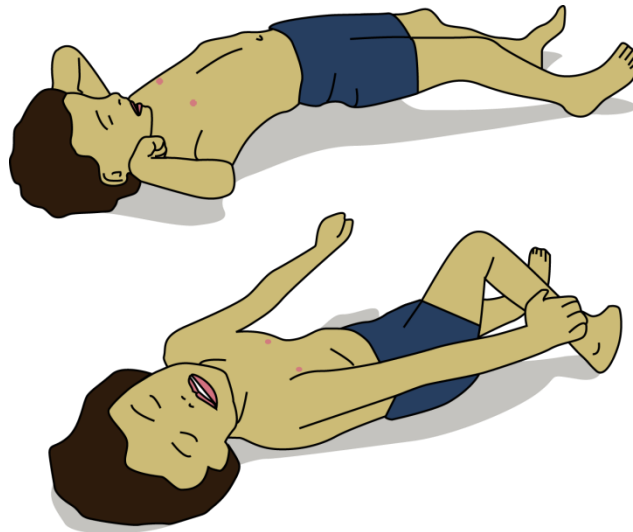

MAGEN
DAVID
ADOM
IN ISRAEL

מגן דוד
אדום
בישראל

פרכוסים Seizures

- פרכוסים מהווים מצב חירום שכיח בו ידרשו לטפל צוותי חירום
- פרכוס מהווה אתגר טיפולי במספר היבטים: טיפול בפרכוס עצמו, טיפול בנזקים המשניים, חיפוש הסיבה לפרכוס וניטור המטופל
- על המטפל להכיר את הסימנים והסכנות על מנת לספק טיפול ולצמצם את הנזקים המשניים לפרכוס

- פרכוסים מתבטאים בשינויים פתאומיים בהתנהגות או ברמת ההכרה כתוצאה מפעילות מוחית בלתי תקינה
- הסיבה המרכזית לפרכוסים איננה ידועה
- הסברה היא שהגורמים הם שינויים מבניים או מטבוליים במוח
- כל פרכוס הוא פתולוגי ודורש בירור רפואי

- חבלת ראש
- אפילפסיה
- שבץ מוחי (בעיקר דימומי)
- מחלת חום (בילדים- פרכוסי חום, במבוגרים- דלקת קרום המוח)
- הפרעות מטבוליות (היפוגליקמיה, הפרעות אלקטרוליטיות)
- הרעלות (תרופות, זרחניים אורגניים סמים, אלכוהול)
- גידול מוחי/ גרורות
- רעלת הריון

קיימים שני סוגי פרכוס עיקריים:

- פרכוס חלקי- Partial seizures
- פרכוס כללי- Generalized seizures

- פרכוס חלקי הוא תוצאה של הפרעה חשמלית ממוקד המתחיל באזור ממוקם בהמיספירה אחת
- ישנן שתי צורות ביטוי עיקריות לפרכוס חלקי:
- פשוט- Simple Partial seizure - ללא שינוי במצב ההכרה
- מורכב- Complex Partial seizure - שינוי במצב ההכרה

פרכוס חלקי פשוט Simple Partial seizure

- נובע כתוצאה מפעילות חשמלית לא תקינה ממוקד ספציפי במוח
- מתבטאת בנימול, כיווץ שרירים, חוסר תחושה באיבר או באזור מסוים בגוף, ראייה מטושטשת, טעם או ריח מוזרים
- ללא פגיעה במצב ההכרה
- לרוב אינו נמשך ליותר מכמה דקות
- המטופל חוזר לעצמו מהר יחסית
- עלול להתפתח לפרכוס כללי

פרכוס חלקי מורכב Complex Partial seizure

- נובע כתוצאה מפעילות חשמלית לא תקינה ממוקד ספציפי במוח
- לרוב מתבטא בשינויים במצב רוח ובהתנהגות (פסיכומטורי)
- קיימת גם פגיעה במצב ההכרה
- המטופל עלול להיות עוין, מבולבל או לאבד קשר עם הסביבה
- בדרך כלל נמשך פחות מדקה
- המטופל חוזר לעצמו מהר יחסית
- עלול להתפתח לפרכוס כללי

פרכוס כללי Generalized Seizure

- פרכוס כללי מאופיין במקור לא מוגדר במוח שגורם להופעת הפרכוסים

קיימות שתי צורות ביטוי עיקריות לפרכוס כללי:

- התקף קטן- Petit Mal (Absence) - שינויים ברמת ההכרה
- התקף גדול- Grand Mal (Tonic-clonic) - עוויתות כלליות

התקף קטן Petit Mal

- מתאפיין בהתקפים קצרים של אובדן הכרה, ללא אובדן טונוס שרירים או פגיעה בשיווי המשקל
- לרוב ללא תקופה מקדימה ונמשך 15 שניות
- שכיח בגילאים 4-12
- המטופל חוזר לעצמו מהר יחסית
- עלול להתפתח להתקף גדול

מצב תקין

פרכוס כללי- התקף קטן

התקף גדול Grand Mal

- פרכוס כללי הוא תוצאה של התקף המערב את 2 ההמיספרות
- מתאפיין באיבוד הכרה פתאומי ואיבוד של טונוס שרירים
- מתבטא ברצף של עוויתות בגפיים, נשיכת לשון, מלווה בחוסר הכרה
- שכיח יחסית וקשור לתחלואה ולתמותה משמעותית
- בחלק מהמטופלים ייתכן ויופיע שלב מקדים אצל המטופל
- מדובר במצב מסכן חיים הדורש טיפול מיידי

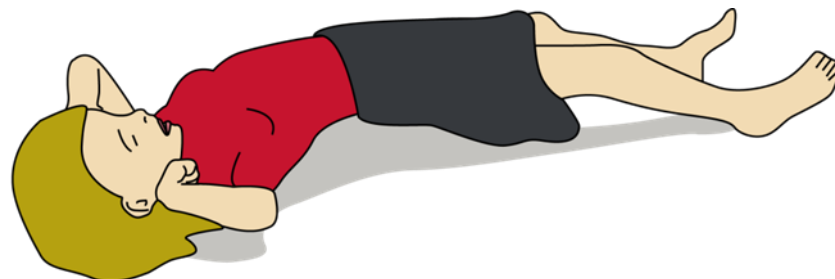
- Aura - השלב המקדים לפרכוס. המטופל מדווח על ראייה מטושטשת, כאבי ראש, טעם מתכתי בפה או ריח מסוים
- Tonic - כיווץ השרירים כיווץ רגידי (קשיח) של השרירים
- Atonic - איבוד טונוס שרירים פתאומי ללא כיווץ
- Clonic - רעד ממושך
- Tonic Clonic - שילוב של כיווץ שרירים ורעידות (נקרא גם Grand Mal)
- Postictal - שלב ההחלמה לאחר הפרכוס. המטופל עייף, ישנוני ומבולבל. חולף ספונטנית לאחר מספר שעות

סטטוס אפילפטיקוס (Status Epilepticus)

- רצף של פרכוסים גדולים הנמשכים מעל 30 דקות ללא חזרה להכרה בין פרכוס לפרכוס
- מדובר במצב מסכן חיים הדורש טיפול מיידי
- יתכן ויידרש טיפול תרופתי ע"י צוות אט"ן על מנת לעצור את הפרכוס

כיווץ קלוני

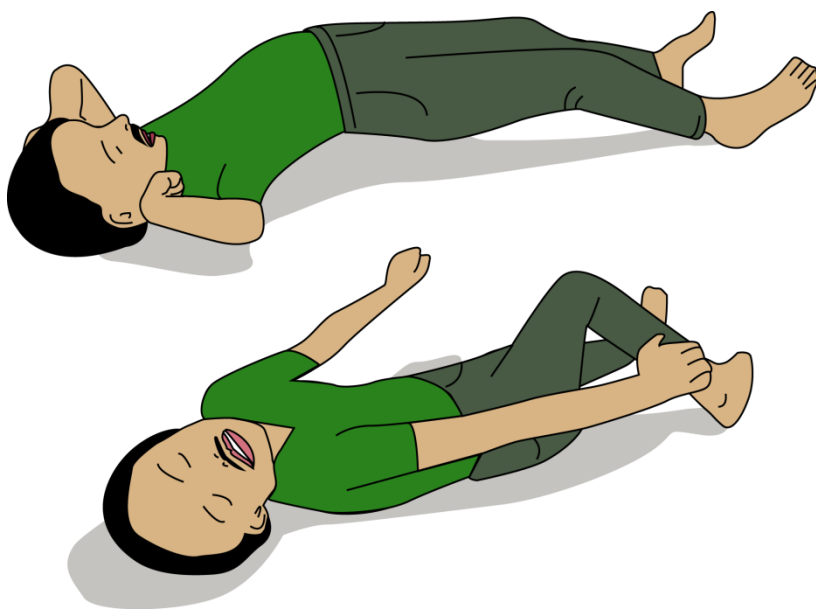

כיווץ טובי

זה עניין של חיים

- טוני-קלוני
- הפרשת ריר מרובה
- אי שליטה על סוגרים
- סימני נשיכה על הלשון
- סימני חבלה חיצוניים
- סטיית מבט (אישונים)
- נשימה ודופק מהירים

זה עניין של חיים

- בשפת העם - מחלת הנפילה
- מחלה התקפית המתאפיינת ע"י פרכוסים חוזרים
- נגרמת בעקבות פעילות לא תקינה של מוקד/ים במוח
- בד"כ מאובחנת לאחר שלא נמצאה סיבה ידוע למספר התקפים
- קיימים ביטויים קליניים רבים המאובחנים כאפילפסיה

- מתרחש לרוב בילדים בין הגילאים חצי שנה עד 5 שנים
- לעיתים פרכוסֵי חום מהווים את העדות הראשונה למחלת החום ורק לאחר שמתרחש הפרכוס מזוהה החום
- הסיבה נגרמת כתוצאה משינוי דרסטי ומהיר בחום הגוף הפנימי
- בד"כ אינם מזיקים ואינם גורמים לנזק מוחי באופן ישיר

דגשים לטיפול בפרכוס חום

- הסר בגדים ובצע ניסיון להורדת טמפרטורת הגוף תוך כדי שימוש מגבת לחה על המצח, צוואר והגב
- אין להכניס את המטופל לאמבטיה בזמן הפרכוס
- חפש אחר גורמים נוספים לפרכוס
- חפש סימנים נוספים (פריחה, נקודות אדומות, קישיון עורף)
- כל אירוע של פרכוס דורש בירור רפואי

- היפוקסיה מוחית
- פגיעה בנתיב אוויר (אספירציה)
- חוסר הכרה
- טראומה ופגיעות משניות
- היפוגליקמיה
- נזק נוירולוגי קבוע

במהלך התקף	לאחר התקף
הרחקת חפצים העלולים לפגוע במטופל	תמיכה ב- ABC
ריפוד הראש והשכבת המטופל על הצד	ניקוי הפרשות מחלל הפה והאף
שקול צורך בקיבוע ידני של עמש"צ	שקול צורך בהחדרת מנתב אוויר
שמירה על נתיב אוויר	מתן חמצן במסכה
מתן חמצן במסכה במידת האפשר	בדיקת סוכר
הזעקת אט"ן	פינוי דחוף לבית החולים

טיפול לאחר ההתקף

טיפול במהלך ההתקף

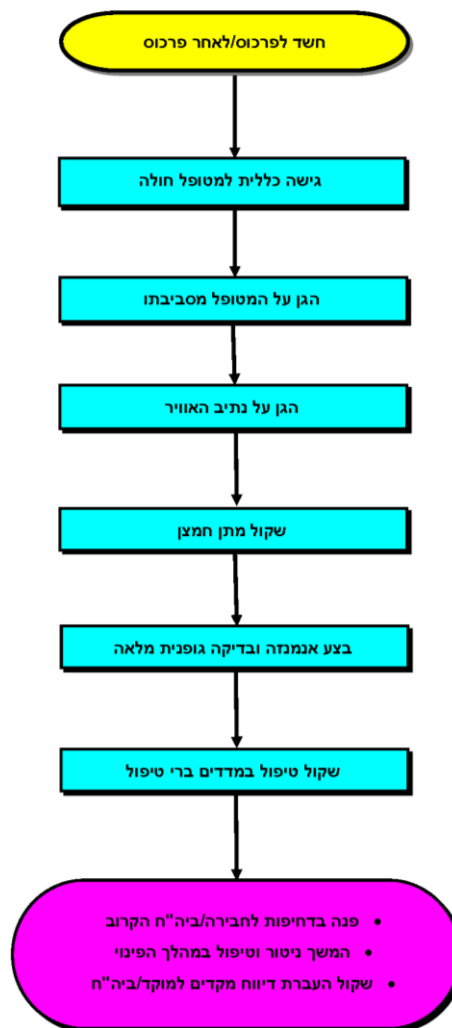
- האם המטופל סובל מאפילפסיה?
- האם היו התקפי פרכוס בעבר?
- כמה זמן נמשך ההתקף?
- אופי ההתקף?
- האם נוטל תרופות נוגדות פרכוסים?
- האם ישנם סימני נשיכה או אי שליטה על סוגרים?
- היסטוריה של חבלת ראש או מחלת חום לאחרונה?

- במהלך הפרכוס הימנע מניסיונות לפתוח בכוח נתיב אוויר
- אין להכניס אצבעות/חפצים שונים לפיו של המטופל
- הימנע מריסון בכוח של מטופל מפרכס
- שקול טיפול בגורמים הפיכים (חום גבוה, היפוגליקמיה)

קריטריון	התעלפות	פרכוסים
תנוחה	במצב עמידה	בכל מצב
תחושה מקדימה	"שחור בעיניים", חולשה	AURA/ללא התראה מוקדמת
מצב הכרה	חזרה מהירה להכרה בעקבות שינוי תנוחה	חוסר הכרה בזמן ההתקף (דק'-שעות)
התעוררות	ללא סימני Postictal	Postictal Phase
פציעה נלוות	לעיתים רחוקות	לעיתים קרובות
אירוע חוזר	רק עם חזרה מהירה לעמידה	נפוץ
אי שליטה על סוגרים	לעיתים רחוקות	נפוץ

גישה למטופל מפרנס/לאחר פרכוס

דגשים

סביבת המטופל:

- ככל הניתן רפד את סביבת המטופל והרחק חפצים חדים.
- השכב את המטופל על צידו (ככל הניתן).
- שקול צורך בקיבוע ידני של עמוד השדרה הצווארי.

נתיב אוויר:

- במהלך פרכוס הימנע מניסיונות לפתוח בכוח נתיב אוויר.
- הימנע מהחדרת אצבעות/חפצים שונים לפיו של המטופל.
- מטופל לאחר פרכוס – שקול צורך בהחדרת מנתב אוויר פלסטי.
- שקול צורך בביצוע שאיבת הפרשות.

חמצן:

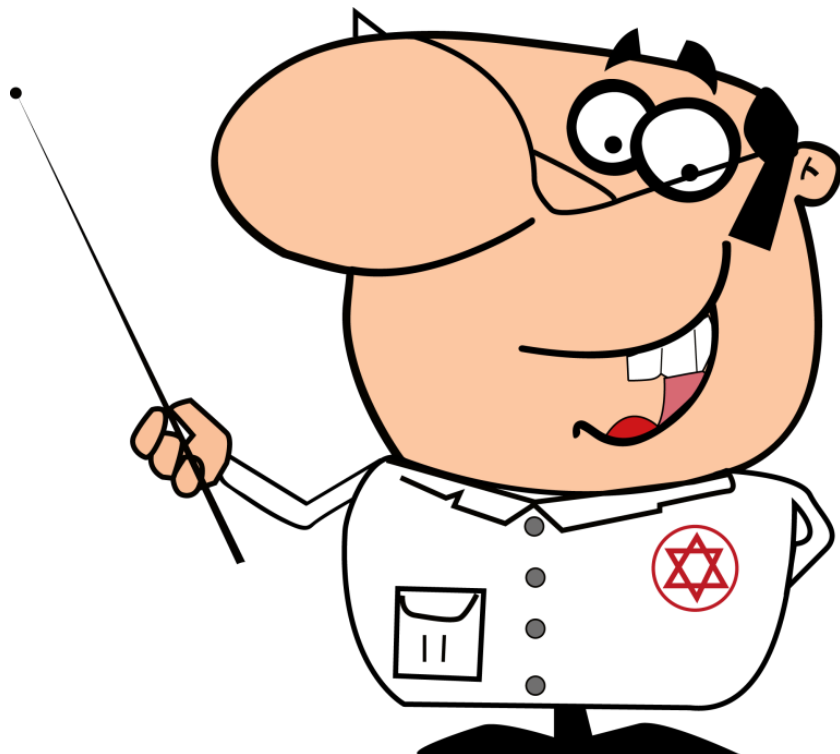
- במידה והמטופל מראה סימנים של מצוקה נשימתית (כחלון, טכיפניאה, שימוש בשרירי עזר, רטרקציות, וכדו').

טיפול נוסף:

- הימנע מריסון בכוח של מטופל מפרנס.
- שקול טיפול בגורמים הפיזיים (חום גבוה, היפוגליקמיה).

שאלות?

זה עניין של חיים